

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Београд, 7. јуни 2019.

Наставно-научно веће Факултета политичких наука, на седници одржаној 6. децембра 2018. године, донело је одлуку о формирању Комисије за писање реферата о завршеној докторској дисертацији специјалисте политиколога Драгана Траиловића **„Утицаји међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини“** у следећем саставу: проф. др Драган Симић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука, проф. др Жељко Иваниш, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет за безбедност и проф. др Драгана Митровић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука, ментор.

Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду следећи

РЕФЕРАТ
о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Докторанд спец. политик. Драган Траиловић предао је завршену докторску дисертацију под насловом **„Утицаји међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини“** 20. новембра 2018. године.

1.1. Основни подаци о кандидату

Драган Траиловић рођен је 4. јуна 1983. године у Зајечару, где је завршио основну и средњу Економско-трговинску школу. Дипломирао је на Факултету политичких наука Универзитета у Београду 2008. године, на смеру међународни односи, са просечном оценом 8,74 и оценом 10 на дипломском раду „Популизам у Србији – концепт и пракса“ и стекао звање дипломирани политиколог за међународне послове. Специјалистичке академске студије – Регионалне студије Азије на Факултету политичких наука Универзитета у Београду уписао је школске 2008/2009. године и завршио их са просечном оценом 9,80. Ове студије завршио је 2011. године одбраном специјалистичког рада „Етнички сепаратизам у Кини: изазови ујгурског национализма и сепаратизма Народној Републици“, са оценом 10, чиме је стекао звање специјалиста политиколог за Регионалне студије Азије. У 2011. години уписао је Докторске студије политикологије на Факултету политичких наука Универзитета у Београду.

Од 2011. године запослен је као истраживач, тренутно у звању истраживач-сарадник, у Институту за политичке студије из Београда на актуелном пројекту „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“, бр. 179009 Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Током 2012. године учествовао је у раду на пројекту под називом „Истраживање схватања и праксе социјалне екологије у Београду“, који је спровео Институт за политичке студије, а финансирао град Београд. Од 2013. године један је од секретара научног часописа Српска политичка мисао (М24), а од 2014. године обавља и функцију научног секретара пројекта Института. Такође, секретар је и члан редакције часописа „Азијске свеске“, који издаје Институт за азијске студије, где је и члан истраживачког тима.

Током 2013. године био је ангажован као истраживач из иностранства у Центру за политичке науке, међународне односе и европске студије, који је истраживачка јединица Департмана за међународне односе, политичке науке и европске студије Луциан Блага (Lucian Blaga) Универзитета у Сибињу, Румунија. Од почетка 2015. године један је од чланова међународног саветодавног одбора Центра за азијске студије земаља централне и источне Европе (The Central and Eastern European Center for Asian Studies) из Мађарске.

У оквиру свог научно-истраживачког рада објављивао је радове у научним часописима и зборницима радова и учествовао је на научним конференцијама у земљи и иностранству.

Објављени радови

Кандидат Драган Траиловић је објавио једанаест самосталних радова, десет коауторских радова и три приказа. Области истраживања које су заступљене у радовим кандидата су: политички, економски и друштвени процеси у земљама Централне Азије; етнички сукоби у НР Кини - Синђанг; геополитика Евроазије, али и политички процеси, актери и политичке институције Републике Србије. Кандидат Траиловић је у већини својих радова настојао да продуби интересовања и знања развијена и стечена на последипломским и докторским студијама које је похађао, што сматрамо посебним квалитетом за младог истраживача који настоји да темељно изгради позиције у одабраној области истраживања – у овом случају комплексним проблемима мултиетничности у Народној Републици Кини у контексту настанка ове државе, те током њеног реформског периода када постаје истовремено довољно снажно позиционирана и тиме отпорна на бројне неповољне спољне утицаје у овој сфери, а једновремено и довољно отворена и тиме рањива, да би их у потпуности избегла. Радове кандидата Траиловића одликује темељна истраживачка грађа на којој су базирани, продубљено разумевање феномена којима се у њима бави, строг методолошки приступ на који се доследно ослања, јасан стил и висок квалитет као збирни резултат оваквог приступа. Издајамо радове:

Приказ: Драган Траиловић, „Геополитика енергије“, Зоран Петровић Пироћанац, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 01/2011.

стр. 373-383
УДК 327:911.3(049.3)
ISSN 0354-5989
M24 - 0,5

Чланак: Драган Траиловић, „Централна Азија и нова Велика Игра – главни геополитички актери“, *Национални интерес – часопис за национална и државна питања*, Институт за политичке студије, Београд, бр.1/2011.

стр. 363-386
УДК 327(57)
ISSN 1820-4996
M51 - 3

Приказ: Драган Траиловић, „Сумрак Запада“, Кристофер Кокер, Досије, Београд, 2006, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2011.

стр. 337-340
УДК 327.51(049.3)
ISSN 0354-5989
M24 - 0,5

Чланак: Драган Траиловић, „Улога шефа државе у политичком систему земаља Централне Азије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2011.

стр. 467-483
УДК 321+342.511](574/575)
ISSN 0354-5989
M24 - 4

Чланак: Драган Траиловић, “Caspian Sea and Its Border Disputes”, зборник радова *The Meaning of Borders in the Age of Globalization: Europe and Asia*, (edited by Duško Dimitrijević, Dragana Mitrović i Ivona Lađevac), Институт за међународну политику и привреду, Београд 2012.

стр. 53-59
ISBN 978-86-7067-166-9
M45 - 1,5

Чланак: Драган Траиловић, „Социјални расцепи и захтеви за сецесијом у НР Кини: Случај Синђанга“, *Политичка ревија*, бр. 4/2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

стр. 267-290
УДК 323.1(510)
ISSN 1451-4281
M51 - 3

Рад у зборнику: Драгана Митровић, Драган Траиловић, „Геополитичке последице кинеске енергетске стратегије у Централној Азији“ у зборнику: *Србија и евроазијски геополитички простор*, приредили Миломир Степић, Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2013.

стр. 177-194
УДК 327:620.9(510:5-191.2)
ISBN 978-86-7419-268-9
M45 - 1,5

Рад у зборнику: Миша Стојадиновић, Драган Траиловић, „Мултикултурализам и проблем успостављања сарадње и дијалога међу народима на Балкану“, у Зборнику: *Дијалог култура и партнерство цивилизација на Балкану* (прир. Љубиша Митровић, Данијела Гавриловић, Мирјана Кристовић), Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања, Ниш, 2013.

стр. 90-99
УДК 316.72
ISBN 978-86-7379-310-8
M14 - 4

Рад у зборнику: Dragan Trailovic, Bojan Kiculovic, "Economic and Political Implications of Chinese Engagement in Central and Eastern European Countries" in Stelan Scaunas, Eugen Strautiou, Vasilie Tabara (Ed.), *Political Science, International Relations and Security Studies*, Department of International Relations, Political Science and Security Studies, Faculty of Social Sciences of the Lucian Blaga

University of Sibiu, Research Center for Political Science, International Relations and European Studies, Sibiu, Romania, 23-25 May 2014.

pp. 196-203
ISSN 2343-7774
M14 - 4

Рад у зборнику: Драган Траиловић, „Процес изградње националне државе у Кини и формирање ујгурског националног идентитета“, у Зоран Милошевић, Живојин Ђурић (Уредници), *(Дез)интеграција држава и идентитет – Дезинтеграција држава и национални идентитет на почетку 21 века*, Институт за политичке студије, Београд, 2014.

стр. 471-494
УДК 321.01:323.1(510)
ISBN 978-86-7419-270-2
M14 - 4

Чланак: Драгана Митровић, Драган Траиловић, „Геополитика кинеске енергетске стратегије у Централној Азији“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, 2/2014.

стр. 133-155
УДК 327::911.3]:620.9(510:5-191.2)
ISSN 0354-5989
M24 - 4

Чланак: Марко Пејковић, Драган Траиловић, „Социјални профили изборних листа на парламентарним изборима у Србији 2014. године“, у зборнику: *Избори у Србији 2014. – Политичка рокада*, Милан Јовановић, Душан Вучићевић (Уредници), Институт за политичке студије, Београд, 2014.

стр. 39 - 52,
УДК: 329:324(497.11)“2014“
M 45 – 1,5

Рад у зборнику: Dragan Trailović, Dušan Vučićević, "Domestic and International Causes of Color Revolutions", in Stelan Scaunas, Eugen Strautiou, Vasilie Tabara (Ed.), *Political Science, International Relations and Security Studies*, International Conference Proceedings the XI Edition, Department of International Relations, Political Science and Security Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Lucian Blaga University of Sibiu, 2015.

стр. 44-50
ISSN 2343-7774
M14 - 4

Чланак: Драган Траиловић, „Узроци религијског екстремизма у Централној Азији“, *Азијске свеске*, вол. 2, 1/2016, Институт за азијске студије, Београд, 2016.

стр. 66 - 74,
УДК 316.74:28-184.25(5-191.2), 2016.
ИССН 2217-8813

Рад у зборнику: Dragan Trailović, "Transitional Processes in the Post-Soviet Space: The Case of Kazakhstan and Uzbekistan", *International Economic Forum on Reform, Transition and Growth*, Jinan University Press, Guangzhou, 2016.

стр. 118-129
ISBN 978-7-5668-1863-8
M14 - 4

Рад у зборнику: Александра Колаковић, Драган Траиловић, „Српска гогота: историја и култура сећања“, у зборнику: Урош Шуваковић (приређивач), *Век српске голготе, књига III*, Философски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица, 2016.

стр. 263-282

УДК 94(497.11)“1914/1918”316.75(497.11)

ISBN 978-86-6349-067-3

M14 - 4

Научне конференције и семинари

Кандидат Драган Траиловић учествовао је на следећим националним и међународним научним скуповима:

“Meaning of Borders in the Age of Globalization: Europe and Asia”, Суботица, 10-14 септембра 2011, Институт за студије Азије и Институт за међународну политику и привреду 15. септембар, Београд.

“21st Century Challenges and the Region”, 11. септембар 2012, Институт за међународну политику и привреду, Београд.

„Србија и евроазијски геополитички простор“, 7. новембар 2013. године, Институт за политичке студије, Београд.

„Стратешки правци развоја и утврђивања положаја Србије у савременим међународним односима“, од 22. до 23. априла 2013. године, Институт за међународну политику и привреду, Београд.

„Традиција, модернизација, и идентитети III: Дијалог култура и партнерство цивилизација на Балкану“, од 24. до 25. маја 2013. године, Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања, Центар за научно-истраживачки рад САНУ, Ниш.

“The 30th Taiwan – European Conference”, од 11 до 12. децембра 2013. године, Мађарски институт за међународне послове, Будимпешта, Мађарска.

“Workshop on China Issues for Scholars from Central and Eastern European Countries” од 21. јуна до 4. јула 2013. године, Пекинг, Народна Република Кина.

"Political Science, International Relations and Security Studies", Department of International Relations, Political Science and Security Studies - Faculty of Social Sciences of the Lucian Blaga University of Sibiu, the Research Center for Political Science, International Relations and European Studies, Sibiu, Romania, 23-25 May 2014.

„(Дез)интеграција држава и идентитет – Дезинтеграција држава и национални идентитет на почетку 21 века“, Институт за политичке студије, Београд, 27-29.04. 2014.

„Србија и геополитичке прилике у Европи 1914. године“, КЦ „Хаџи Рувим“, Лајковац, Институт за политичке студије, Београд, Градска библиотека Лајковац, 12. децембра 2014, Лајковац.

"Conference on China-CEE relations", The Hungarian Institute for Foreign Affairs and Trade, 4th of May 2015, Budapest.

Political Science, International Relations and Security Studies, Department of International Relations, Political Science and Security Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Lucian Blaga University of Sibiu, 22-24 May, 2015.

„Век српске голготе“, Косовска Митровица, 18-20. септембра 2015.

Први годишњи међународни економски Форум о „Реформама, транзицији и расту“, Колеџ за економију Ђинан Универзитета, НР Кина, 3. до 10. новембра 2015.

Трећи међународни економски Форум о реформама, транзицији и расту, Московски државни Универзитет Ломоносов, Факултет политичких наука, 1-3. новембра 2017. године, Москва, Русија.

The 4th International Economic Forum on Reform, Transition and Growth, Институт за азијске студије и Институт за политичке студије, 19. јун 2018. године, ФПН, Београд.

1.2. Основи подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду одобрило је израду докторске дисертације спец. политикологије Драгана Траиловића под називом „**Утицаји међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини**“ на седници одржаној 25. 2. 2016. године. Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду дало је сагласност на предлог теме на седници одржаној 22. 3. 2016. (02-03 Број: 61206-1438/2-16 ТК).

Докторска дисертација Драгана Траиловића рукопис је од 230 страна формата А4, величина слова 12, формом и садржајем урађен у складу са важећим правилима Универзитета и Факултета политичких наука, тј. у свему сагласно Упутству за формирање репозиторијума докторских дисертација, донетом од стране Сената Универзитета у Београду (14. 12. 2011). Подељена је на шест целина: Увод, четири главе и Закључак, иза којих је наведен списак коришћене литературе. Поред тога садржи биографију и пратеће изјаве аутора. Цитирани примарни и секундарни извори,

који чине 898 фуснота, наведени су у списку литературе, која садржи 367 одредница (31 страница) на српском и енглеском језику. Дисертација садржи и 8 табела, 10 графикона и 1 карту, које је кандидат Траиловић прилагодио потребама тезе.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет ове докторске дисертације је истраживање утицаја међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини, која се као мултиетничка држава суочава са бројним етничким немирима, посебно на простору њених етничких аутономних регија Тибет и Синђанг, још од свог оснивања 1949. године до данас. Формирањем Народне Републике Кине и њеном постепеном административном поделом и изградњом државне административне структуре, поред провинција формиране су и аутономне регије, а у оквиру њих аутономне префектуре и аутономни окрузи, као и нижи административни нивои вертикалне организације власти. Аутономне регије су овакав статус добиле на основу тога што у њима живи одређена етничка мањина која има најбројнију популацију у односу на друге етничке мањине на тој територији и која је стога титулар те аутономије. Међутим, од оснивања НР Кине, али и раније, у појединим регијама у Кини постоје организације и покрети за национално самоопредељење појединих етничких мањина, попут Ујгура, Тибетанаца, Монгола и других, који истичу да степен аутономије који гарантује кинеска држава није довољан, као и да у пракси он није функционалан у потребној мери како би ове етничке групе могле да очувају своју етничку, језичку, верску и културолошку посебност коју сматрају битно различитом од већинске Хан Кинеза, те је због тога изложена јаким асимилационим процесима. На тим основама Народна Република Кина се последњих неколико деценија суочава са захтевима појединих етничких мањина у њеним аутономним регијама за већим правима, суштинском аутономијом у оквирима кинеске државе, али и са сепаратистичким захтевима појединих група које, неретко, као крајњи циљ постављају отцепљење од НР Кине и стварање независних држава, а што се на крају манифестује кроз насилне и ненасилне етничке сукобе.

Кандидат је полазећи од тога да етнички сукоби између мањинских етничких група и централних власти у било којој држави најчешће нису изоловани насилни или ненасилни сукоби изазвани и омогућени само домаћим (унутрашњим) околностима,

већ да међународни чиниоци могу на бројне начине да утичу како на настанак етничког сукоба, тако и на његово ширење, али и на његово решавање, за предмет свог истраживања узима област етничких конфликта, посматраних на конкретном примеру насилних и ненасилних етничких сукоба између централних кинеских власти (и већинске Хан популације) и мањинских етничких група у пет етничких аутономних регија НР Кине (Синђанг Ујгур, Тибет, Унутрашња Монголија, Нингсја Хуи и Гуангси Цуан).

У дефинисању предмета истраживања кандидат је пошао од тога да су промене у ширем међународном окружењу, нове геополитичке околности, географска близина са регијама у којима су избили етнички сукоби, разни видови подршке бројних међународних фактора (дијаспоре, великих и регионалних сила и других држава, међународних владиних и невладиних организација, те криминалних и терористичких мрежа) оно што је у одређеној мери допринело постојању или одсуству етничких сукоба у НР Кини.

У случају Тибета и Синђанга, примат у анализи се најпре даје подршци великих сила, посебно Сједињених Америчких Држава (Тибет) и Совјетског Савеза (Синђанг), као и облицима њихове помоћи која се огледала у непосредној помоћи у оружју, опреми, војној обуци и пропаганди. Кандидат Траиловић даље наводи да је спољна подршка етничким мањинама у Кини, али и њиховим организацијама ван ње, долазила и са простора Авганистана, Пакистана, Турске, Централне Азије, Индије, Саудијске Арабије, Немачке и других држава, као и да је садржала, у зависности од случаја до случаја, давања у војној опреми и војној обуци, идеолошком охрабривању и политичкој и моралној подршци, пропаганди, приступу спољним комуникацијама, интернационализацији, давању азила политичким дисидентима и збрињавању избеглица и слично. Поред тога, кандидат као део предмета истраживања анализира и улогу међународних владиних и невладиних организација, појединих тела УН, Европског парламента, као и различитих лоби и група за притисак које су пружале форуме за представљање захтева Ујгура, Тибетанаца, али и Монгола за самоопредељењем и критику кинеских власти у међународној јавности. Траиловић истиче да онда када нису могли да остваре своје политичке захтеве унутар политичких институција Кине, Тибетанци, а по угледу на њих и Ујгури и Монголи, окретали су се успостављању непосредних веза са међународним актерима како би повратно деловали

на кинеске власти ради остварења својих интереса. На тај начин мањинске етничке групе у Кини биле су додатно мотивисане таквом међународном подршком коју су остваривале.

Докторски рад се као посебним делом предмета истраживања бави и утицајем спољних актера који су омогућили појединим етничким мањинама у Кини да делимично очувају и одбране свој особен етнички, језички и верски идентитет у односу на већински хански, посебно истичићи да су Тибетанци, Ујгури, Монголи и Хуи, да би добили подршку, прихватили различит дијапазон вредносних, верских и културних образаца од демократских, либералних до радикалних и екстремних верских традиција које су долазиле споља. Овакво прихватање и практиковање вредносних образаца који нису били у оквиру културног, политичког и вредносног обрасца који је промовисао државни центар стварало је разлике на линији етничка мањинска група и централна власт, стварајући и основу за даље социјалне расцепа и етничке сукобе.

Посебан део предмета истраживања којим се докторска дисертација бави односи се на политички активизам заједница и организација етничких и дисидентских група из дијаспоре које су настојале да на бројне начине утичу на дешавања у вези са етничким односима у Кини. Триловић анализира како су организоване и политички мобилисане мањинске етничке групе у дијаспори постајале активније на међународном плану последњих деценија. Транснационални активизам етничких организација Тибетанаца, Ујгура и Монгола имао је за циљ повећање свести међународне јавности информисањем о њиховим питањима која су стављена у оквир наводних угрожања основних људских и мањинских права. Поред тога, кандидат Траиловић истиче да многе од ових организација постају изразито транснационалне и тако повезане са различитим спољним факторима, те да је овим путем дошло и до радикализације и појаве религијског фундаментализма и екстремизма код дела етничких мањина у Кини (Ујгури, Хуи).

Траиловић се посебно у раду бави и утицајем промена у ширем међународном окружењу, настанак нових геополитичких околности и порастом национализма, као и утицајем етничких сукоба у региону Централне Азије који су дали додатни подстицај сличним процесима у другим деловима света, па и у НР Кини. Кандидат истиче да су политички мобилисане и активне етнонационалне групе на простору бившег Совјетског Савеза, као и политичка, материјална и војна помоћ споља, те географска

близина активним етничким сукобима у суседним државама пружили подстицај појединим етничким мањинама у Кини, посебно Ујгурима, за трајнију и интензивнију политичку акцију и отпор кинеским властима. У склопу овог ширег процеса и саме етничке мањине Кине позивају се на дешавања у другим деловима света и захтевају поштовање и заштиту њихових права по тим моделима, што је у појединим случајевима подразумевало и заговарање сецесије.

Основно истраживачко питање од кога кандидат у истраживању полази је како то да у истом унутрашњем структурном (институционалном, политичком и економском) контексту манифестни насилни и ненасилни етнички сукоби постоје само у два аутономна регија (Тибет, Синђанг), док су у два слабијег интензитета или готово да их и нема (Унутрашња Монголија, Нингсја Хуи), или пак потпуно изостају (Гуангси Цуан).

Временски оквир које је обухваћен истраживањем подељен је на неколико раздобља унутар којих кандидат пореди утицаје дефинисаних варијабли, а која су одређена на основу промена у домаћим и међународним структурним чиниоцима. Прво раздобље је од оснивања Народне Републике Кине до почетка спровођења „политике реформе и отварања“, друго од почетка „реформе и отварања“ до деведесетих година 20. века и последње од деведесетих година до данас. Како је као предмет истраживања кандидат одредио праћење утицаја међународних чинилаца на етничке сукобе у Кини, у њених пет етничких аутономних регија, приликом истраживања у докторској дисертацији он се користио компаративном (упоредном) методом.

Циљ докторске дисертације је да се покаже да су чиниоци из међународног окружења ти који су, поред унутрашњих чије утицаје кандидат не истражује, већ само показује да је њихов утицај у одређеној мери сличан или исти у свим посматраним регијама, утицали на различито понашање појединаца и група унутар пет етничких регија у Кини и тиме допринели постојању или одсуству етничких сукоба у њима. Ослањајући се на основне поставке теорија о дифузији етничких сукоба и интервенцији спољних актера у унутардржавне сукобе, циљ студије је да укаже на облике и начине утицаја међународних чинилаца на етничке сукобе у Кини, а посредно и на узроке различитих резултата покушаја националне интеграције у аутономним регијама у Кини у којима живе мањинске етничке групе. Циљ је и да се покаже да

уколико би утицај ових фактора у остале три регије био у мери (интензитету и капацитету) као и у Синђангу и на Тибету да би и у њима постојали етнички сукоби какве налазимо у две поменуте регије.

Додатно, циљ дисертације се огледа у настојању да се да допринос бављењу темом етничких сукоба у НР Кини која је у малој мери разматрана у оквиру друштвених наука у Србији, имајући у виду могућност да би већи етнички немири у НР Кини потенцијално могли да произведу кризу и на међународном нивоу. С обзиром на постојање историје етничких сукоба у региону Балкана, као и постојања могућности новог нарушавања етничких односа у Републици Србији и ширем региону као мултиетничкој средини, циљ дисертације је да укаже на могуће међународне узроке етничких сукоба, па тиме и да преко примера НР Кине укаже и на поједине успешне начине њиховог решавања. Ово је посебно важно уколико се у обзир узме све већи глобални утицај НР Кине и њен значај у међународним односима, а који се пројектује и на регионе попут Балкана. Понашање НР Кине на међународном плану, а у односу на „косовско питање“, умногоме је одређено унутрашњим проблемима у етничким односима, где је међународна подршка појединим етничким групама, како на Балкану, тако и у Кини, значајан чинилац.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Хипотетички оквир истраживања кандидата Траиловића састоји се од опште (генералне) хипотезе из које су изведене три посебне са по две појединачне хипотезе у оквиру њих. Комисија налази да је кандидат Траиловић у дисертацији потврдио општу хипотезу, као и посебне, на њој засноване.

Општа хипотеза од које кандидат у истраживању полази је да су међународни (спољни) чиниоци ти који су, поред унутрашњих фактора, утицали на то да у НР Кини у две етничке аутономне регије Тибет и Синђанг, постоје насилни и ненасилни етнички сукоби између појединца, група и покрета етничких мањина Ујгура и Тибетанаца и централних власти, док то у одређеној мери није случај у осталим двома аутономним областима (Унутрашња Монголија, Нингсја Хуи), или они у потпуности изостају када је реч о Гуангси Џуан аутономној регији. Кандидат Траиловић у истраживању полази

од тврдње да су унутршњи структурни фактори који утичу на одређено понашање етничких група у овим регионима, у мањој или већој мери исти у свим регијама, али да не производе свуда исте исходе, односно у неким од њих постоје етнички сукоби високог интензитета (Тибет и Синђанг), у неким слабијег (Унутрашња Монголија, Нингсја Хуи), а у неки их нема (Гуангси Цуан). Кандидат основну тврдњу на којој почива докторска дисертација заснива на томе да се утицајем чинилаца из међународног окружења употпуњује објашњење постојања и одсуства етничких сукоба у НР Кини, односно да се само утицајем унутрашњих фактора не може дати потпуно објашњење зашто у неким аутономним регијама у Кини постоје етнички сукоби, а у неким не. Такође, кандидат тврди да би промене у правцу јачања међународне материјалне или нематеријалне подршке и утицаја довеле до јачања етничких сукоба и у регијама у којима то сада није случај.

Полазећи од дефинисане генералне хипотезе кандидат изводи и посебне и појединачне. Свака посебна хипотеза односи се на групу или појединачне међународне чиниоце који су обухваћени истраживачким пројектом као они чији се утицаји на етничке сукобе у НР Кини прате.

Прва посебна хипотеза тврди да је постојање или одсуство насилних и ненасилних етничких сукоба у Кини, као и деловање појединаца и група за национално самоопредељење, омогућено подршком и помоћи међународних државних и недржавних актера (великих и регионалних сила, као и других држава, али и међународних владиних и невладиних организација, лоби група, транснационалних криминалних и терористичких мрежа). Прва посебна хипотеза у докторској дисертацији кандидата Траиловића је даље подељена на две појединачне којима се тврди да су државни међународни актери - велике и регионалне силе, као и друге државе својом економском (финансијском) помоћи, војном интервенцијом, помоћи у војној опреми и обуци и организацији покрета за национално самоопредељење, идеолошком, политичком и моралном подршком, пружањем политичког азила дисидентима, интернационализацијом унутрашњих етничких односа, саме и посредством међународних владиних организација, утицале на постојање или одсуство насилних и ненасилних етничких сукоба у НР Кини, односно да су и недржавни међународни актери (регионалне међународне невладине организације, међународне организација недржавних актера и структура глобалног домета, лоби групе,

терористичке организације) утицале међународном друштвеном подршком (прикупљањем средстава и финансирањем, интернационализацијом политичких циљева, заговарањем права и лобирањем, давањем кредибилитета и међународног публицитета) на постојање или одсуство етничких сукоба НР Кини.

Друга посебна хипотеза од које се у докторској дисертацији полази је да је подршка добро организоване, утицајне и политички активне дијаспоре и њених успостављених структура политичке и економске сарадње и прекограничних / транснационалних мрежа – етничких, религијских, пословних – у земљама Азије, Запада, а пре свега у САД, односно недостатак овакве подршке дијаспоре која је мања по бројности и није „видљива“ у међународним оквирима утицала на постојање или непостојање насилних и ненасилних етничких сукоба у НР Кини. У оквиру појединачних хипотеза тврди се да је етничка дијаспора посматраних мањинских етничких група утицала на постојање или непостојање насилних и ненасилних етничких сукоба у Кини мобилизацијом ресурса (новац, опрема, оружје, идеје, стратегије отпора, организовање демонстрација и друго) и лобирањем.

Трећа посебна хипотеза је да је дифузија етничких сукоба из међународног окружења (шире међународно окружење; распад мултиетничких држава – Југославија, СССР; пораст етнонационализма и етнички сукоби у региону Централне Азије) демонстрирала и утицала на то да се етнички сукоби у НР Кини појачају и да се организоване групе за национално самоопредељење у Кини више политички ангажују по угледу на етнонационалне покрете на другим местима (*demonstration effect*) и то, како се у појединачним хипотезама тврди, путем идејне инспирације (проток идеја, вредности), те давањем примера успешних операционалних стратегија, као и пружањем организационе и материјалне подршке.

4. Кратак опис садржаја структуре по поглављима дисертације

Докторанд Траиловић је формирао одговарајућу структуру докторске дисертације којом покрива основна питања, поставља хипотезе на којима почива рад и долази до одговарајућих закључака. Поред уводног дела и закључних разматрања,

дисертација укључује четири главе које представљају заокружене и међусобно логички повезане тематске целине.

У *Уводу* (стр. 1-20) докторске дисертације кандидат одређује предмет истраживања (област коју дисертација истражује и основна истраживачка питања), циљ истраживања и износи основне хипотезе (хипотетички оквир), као и основне методолошке поступке (методолошки оквир) којим се користитио приликом истраживања и доказивања постављених хипотеза. Значајан део увода обухвата и преглед постојеће научне литературе о предмету истраживања и критички осврт на њу. Такође, у Уводу се даје и преглед структуре (садржаја) дисертације по поглављима.

У другој глави рада - *Теоријски оквир* (стр. 20-45), изнете су главне теоријске поставке и основни аргументи ширег (теорија етницитета и етничких сукоба, теорија међународних односа) и ужег (теорије дифузије и интернационализације етничких сукоба) теоријског оквира на којима су заснована основна теоријска полазишта докторског рада. У овом делу рада кандидат даје и ближа одређења основних и сродних појмова попут - етничке групе, етничког сукоба, дифузије етничког сукоба, дијаспоре, трансационализма - са циљем да се јасније одреди шта ће се под овим појмовима подразумевати када се буду операционализовали и користили у раду. Посебно у овом делу рада кандидат истиче да се определио за интегрални приступ различитим теоријским објашњењима етницитета, међународних односа и интернационализације самих етничких сукоба, те да се наведени теоријски приступи не посматрају као супротстављени, већ као они који се допуњују у објашњењу појединих или различитих аспеката истог предмета којим се баве. Кандидат истиче да се ширим теоријским оквиром објашњава зашто актери међународних односа утичу на етничке сукобе, док се ужим теоријским оквиром објашњава, не само зашто, већ и како актери међународних односа могу утицати на етничке сукобе.

Трећа глава рада - *Институционални контекст етничких односа у НР Кини* ((стр. 46-77) - бави се институционалним контекстом етничких односа у Народној Републици Кини како би се показало да су они у великој мери исти или слични у свих пет аутономних регија, те да се ту не могу тражити искључиви разлози за постојање

(непостојање) етничких сукоба. То је показано на примеру политичког система са посебним освртом на систем етничке аутономије у Кини, као и на положај етничких аутономних регија у оквиру економије Кине. Овај део рада бави се и демографским и религијским контекстом у наведеним регијама, као и правно-политичком регулативом религијских активности оних конфесија које су заступљене у ових пет аутономних регија. У овом делу рада кандидат пореди унутрашње чиниоце као што су институционални оквир (аутономни статус, политичке околности), економски услови (импликације процеса индустријализације и модернизације), последице демографских промена (повећање припадника ханске етничке групе у свим аутономним регионима), културни фактори (државна контрола религијских активности, употребе језика етничких група и други).

У четвртој глави - ***Етнички односи у Кини (стр. 78-95)*** – кандидат даје кратак опис историјског контекста етничких односа у Кини пре оснивања Народне Републике, као увид у предисторију етничких односа и етничких сукоба у њој. То је посебно значајно због тога што је пре настанка НР Кине у неким од предметних регија било етничких сукоба, и у неким од њих они постоје и данас, док су у другима у одређеној мери престали да постоје. У овом делу рада, након прегледа етничких односа у периоду пре оснивања НР Кине, даје се слика етничких односа у НР Кини на општем плану и представљају се принципи на којима је кинеска држава настојала да изгради јединствену кинеску нацију, по којима њу чине све етничке групе које живе на простору кинеске државе, а што је у одређеним историјским околностима био оспораван концепт од стране појединих етничких група у Кини, као што су, на пример, Ујгури и Тибетанци. Ова глава се бави и стратегијама модерне кинеске државе према решавању етничких питања, као и утицајем етничког национализма појединих етничких група на укупну друштвену стабилност Кине, те на успешност реализовања политика „хармоничног друштва” и „кинеског сна”.

У петој глави рада - ***Етнички сукоби у НР Кини: дејство међународних чинилаца (стр. 96-216)*** – најпре се приказују таласи етничких сукоба у три истраживачким пројектом одређена временска периода (оснивање НР Кине, „реформе и отварање“, почетак деведесетих година прошлог века до данас). У овом делу рада

кандидат се укратко бави и ненасилним методама и грађанском непослушношћу предметних етничких група. У даљим деловима ове главе прате се и пореде утицаји истраживањем одређених независних варијабли (подршка/утицај великих сила и других држава, међународних организација и лоби група, терористичких и криминалних група, утицај и подршка дијаспоре и дифузија и „преливање” етничких сукоба из других региона), а преко изабраних индикатора, на етничке сукобе у свих пет региона. Кандидат у овом делу рада настоји да утврди постојање или одсуство утицаја ових чинилаца на постојање/непостојање ненасилних и насилних етничких сукоба у свих пет аутономних регија у НР Кини. Кандидат приказује начине на које су подршка великих и регионалних сила, других држава и међународних организација, помоћ политички мобилисане и организоване дијаспоре, терористичких организација, ефекат демонстрације из међународног окружења имали утицај у етничке односе у Кини, као и утицај на постојање етничких сукоба, посебно у Синђангу и Тибету, где је степен подршке из ових извора био највећи. У овом делу рада показује се како се међународне везе које су поједине етничке групе из Кине успоставиле, посебно када је реч о Тибетанцима и Ујгурима, а у мањој мери и када је реч о Монголима и Хуи муслиманима остварују преко неколико група спољних посредника од којих се посебно издвајају државни актери, међународне невладине организације, транснационалне религијске групе, терористичке организације и организације етничке дијаспоре, те како је подршка ових међународних државних и недржавних актера у виду војне, политичке, моралне, идеолошке и помоћи у новцу, те помоћи при интернационализацији захтева етничких мањина омогућиле етничким мањинама у Кини да се супротставе политикама изградње јединствене кинеске нације и да пруже отпор доминантном ханском културном и вредносном обрасцу, те тако произвеле ненасилне и насилне етничких сукоба у појединим аутономним регијама у Кини.

На крају структуре докторске дисертације налази се – **Закључак** (стр. 217-230)- у коме се сумирају основни налази до којих се истраживањем дошло и збирно износе аргументи у прилог постављеног хипотетичког оквира. Закључци докторске дисертације показују да утицаји међународних чинилаца често нису једини, нити примарни и главни изазивач етничких сукоба у Кини, али да су у великом броју случајева они били ти који су их омогућили.

5. Остварени резултати и научни допринос

Докторска дисертација „Утицаји међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини“ представља оригиналан, научно утемељен рад докторанда Драгана Траиловића у области политичких наука. У њој су, према налазу Комисије, потврђене постављене хипотезе истраживања.

Комисија налази да је кандидат користећи јасну аргументацију успео да објасни деловање међународних чинилаца и промене у њиховом утицају на етничке сукобе у Народној Републици Кини. Научни допринос дисертације се огледа у томе што она аргументовано и методолошки доследно указује на утицаје међународних чинилаца на етничке сукобе у Кини, за разлику од оне групе аутора која их најчешће види у ауторитарној природи кинеског комунистичког режима и репресивних политика кинеских државних власти према етничким мањинама, те их тако налазе искључиво у домаћим чиниоцима унутар Кине. Тиме дисертација доприноси продубљивању теорија етничких сукоба које аргументују да међународни чиниоци, поред унутрашњих, имају значајан утицај на настанак, трајање и решавање етничких сукоба у једној држави.

Такође, научни допринос овог рада докторанда Траиловића је у објашњењу директног и индиректног утицаја међународних (спољних) чинилаца - државних актера и међународних владиних организација, недржавних актера (невладине организације, дијаспора, транснационалне криминалне и терористичке групе) који су кроз финансијску (материјалну), политичку (идеолошку) и војну подршку одређеним етничким мањинама у Кини омогућили овим етничким мањинама у Кини да пруже отпор већинском културном и вредносном обрасцу Хан Кинеза, те да одбаце ауторитет централних кинеских власти, и да на тај начин очувају и одбране свој особен етнички, језички и верски идентитет. Додатни научни допринос који овом дисертацијом даје кандидат Траиловић је утемељена аргументација да је овакво прихватање и практиковање вредносних образаца који нису били у оквиру културног, политичког и вредносног обрасца који је промовисао државни центар стварало разлике на линији етничка мањинска група и централна власт, те тиме стварало и основу за дубље социјалне расцепе и етничке сукобе.

Комисија налази да је посебан научни допринос овог истраживања анализа начина на које су организације етничке дијаспоре из Кине успеле да

интернационализују своје политичке захтеве и представе их међународној јавности, те их тако пребаце на ниво међународног система и укључе друге спољне актере који су им омогућили форуме за њихово представљање и учинили их видљивим на међународном нивоу. Кандидат је показао и како је подршка међународних чинилаца утицала да посматране етничке мањине у Кини прихвате другачије системе вредности и нормативне обрасце, као и алтернативне моделе уређења друштвених односа, другачије религијске праксе, те да се усмере ка другим центрима политичке, економске и верске лојалности, као и да ојачају везе са другим етнички и верски сличним заједницама широм света како би ојачали своје политичке позиције, тј, подршку на међународној сцени.

Додатно, практична примењивост закључака овог докторског рада јесте вишеструка, јер његови резултати могу водити институционалним и нормативним побољшањима начина превентирања и решавања етничких сукоба, управљања њиховом интернационализацијом, као и уређивања питања етничких односа, која су од великог значаја и за Републику Србију. Такође, уколико се у обзир узме растући глобални утицај НР Кине и њен значај у међународним организацијама, а који се пројектује и на регион Балкана, веома је важно познавати кинеско искуство са изазовима које етнички сукоби представљају овој држави. Понашање НР Кине на међународном плану, а у односу на „косовско питање“, у великој је мери одређено унутрашњим проблемима у етничким односима у кинеској држави, где је такође међународна подршка појединим етничким групама као изазов националној безбедности, значајан чинилац.

Текст докторске дисертације је стилски уједначен и писан јасно и разумљиво. Анализе у свим деловима дисертације су детаљне и целовите и теоријски уравнотежене. Докторанд је своје ставове поткрепио обиљем релеватних извора, великим бројем података, табела и других графичких приказа, интервјуа и секундарних извора.

6. Закључак

Комисија закључује да је докторска дисертација специјалисте политиколога Драгана Траиловића „Утицаји међународних чинилаца на етничке сукобе у Народној Републици Кини“ урађена по свему према прихваћеној пријави, да је оригинално и самостално научно дело, те да је спремна за јавну одбрану. Предлажемо Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду да формира комисију за одбрану ове дисертације у истом саставу и одлуку о томе проследи Већу за правне и економске науке Универзитета у Београду, зарад добијања сагласности.

Проф. др Драган Симић

Проф. др Жељко Иваниш

Проф. др Драгана Митровић